

ARBEIDERPARTIETS DISTRIKTSUTVALG
INNSTILLING TIL LANDSSTYRET

By og land hand i hand

1 Oppsummering

2 Arbeiderpartiet har et positivt og optimistisk utgangspunkt for vår
3 distriktpolitikk. Vi vil føre en politikk som legger til rette for vekst og utvikling i
4 hele Norge. Framtidsoptimisme og et positivt menneskesyn ligger dypt forankret i
5 sosialdemokratiet. Vi tror at vi sammen som fellesskap kan få til mer enn summen
6 av det vi som enkeltpersoner kan utrette. Vi har trua på framtida i hele landet.

7 Sentralisering er en sterk internasjonal trend, som vi også ser i her i landet. I
8 Norge bor det folk i hele landet. Dette er en viktig verdi i det norske samfunnet
9 som vi må ta vare på. Det trengs politikk og politisk styring som motkraft til
10 sentraliseringen. Her skal Arbeiderpartiet stå i første rekke fordi vi som parti
11 mener at byer og distrikter er gjensidig avhengig av hverandre.

12 Sosialdemokratisk distriktpolitikk bygger på en grunnmur bestående av arbeid
13 og velferd. Norge har naturressurser godt fordelt over hele landet. For å utnytte
14 dette på en bærekraftig måte, må vi også ha et mangfold av arbeidsplasser i hele
15 landet. Hvis folk skal bo og flytte til et sted, må viktige tjenester som barnehage,
16 skole og helsetjenester være i nærheten. Trygghet og nærhet til tjenestene er
17 viktig for folk, og det er en gjennomgående tilbakemelding utvalget har fått når vi
18 har vært rundt i hele landet. I tillegg er god kommunikasjon og desentralisert
19 utdanning viktig for å nå målene om desentralisert arbeid og bosettingsstruktur.

20 Utvalget har i sitt arbeid møtt folk og næringsliv i hele landet. For utvalget er det
21 åpenbart at distriktene i Norge har gode framtidsutsikter. Ved å føre en målrettet
22 politikk som spiller på distriktenes fordeler kan vi skape varierte
23 arbeidsmarkeder, og sørge for gode liv i distriktene for folk i alle aldre.

24 Utvalgets rapport bygger på følgende grunnleggende forståelse:

- 25 • Tilgang til god digital infrastruktur/ høykapasitets internett er helt
26 avgjørende, både for næringsliv og innbyggere. Dagens innsats for
27 internett og telefondekning i distriktene er ikke god nok. Det offentlige må
28 ta et langt større ansvar for utbygging av internetttilgang i Distrikts-Norge.
29 Arbeiderpartiet mener tilgang til høyhastighets internett må bli en rettighet
30 på lik linje med strøm.
- 31 • Framtidsrettede arbeidsplasser, basert på ressursene og styrkene til
32 norske distrikter, er forutsetningen for en vellykket distriktpolitikk.
33 Foredling av ressursene våre er nøkkelen.
- 34 • Kunnskap og kompetanse er avgjørende for arbeid og for tjenestetilbudet.
35 Da må det gis tilbud om dette i hele landet. Utvalget vil satse mer på
36 desentralisert utdanning innenfor fagområder de ulike delene av landet
37 vårt har behov for.
- 38 • Trygge velferdstjenester nært folk er grunnleggende for bosetting. Vi vil
39 styrke kommunene og fylkeskommunenes økonomi, slik at tjenestetilbudet

- 40 kan videreutvikles og bygges ut i hele landet. Vi vil ha en rettferdig
41 fordeling for å sikre likeverdige tjenester.
- 42 • Mulighetene for å bo i Distrikts-Norge etter endt utdanning må styrkes.
43 Utvidelse av ordningen med nedskrivning av studielån bør vurderes med
44 høyere satser der ordningen er i dag og vurdere en viss utvidelse av det
45 geografiske området hvor det er særlig behov for tilsvarende ordning, men
46 da med lavere satser.
 - 47 • Fylkene kjenner sin lokale næringsstruktur best. Mer
48 beslutningsmyndighet over virkemiddelapparatet må gis til
49 fylkeskommunene.
 - 50 • God kapitaltilgang er kritisk for videre utvikling av næringslivet i
51 distriktene. Spesielt gjelder det risikokapital. Her må de statlige
52 virkemidlene få en tydeligere distriktsprofil.

Innhold

53	Oppsummering.....	1
54	BY OG LAND HAND I HAND: Vårt verdigrunnlag	4
55	ARBEID: Verdiskaping og arbeidsplasser	5
56	VELFERD: Trygge og gode tjenester nært folk	11
57	INFRASTRUKTUR: Transport og internettilgang binder landet sammen	15
58	KOMPETANSE: Kunnskap gjennom hele livet.....	17

59 **BY OG LAND HAND I HAND: Vårt verdigrunnlag**

60 Alle skal ha de samme mulighetene til å leve gode liv. Dette er kjernen i
61 Arbeiderpartiets politikk. Kampen mot økende forskjeller handler om mer enn
62 arbeid til alle, inntektsutjevning og lik tilgang til helse og skole. Det handler om
63 makt og mulighet til å bygge gode lokalsamfunn og fellesskap der man bor og der
64 man føler seg hjemme. Stigende avmaktfølelse i distriktene, er en del av
65 utviklingen i retning et Forskjells-Norge som Arbeiderpartiet vil bekjempe. Norge
66 skal fortsatt være et nasjonalt fellesskap der alle opplever tilhørighet, der alle er
67 med, og der folk i alle deler av landet, og alle typer lokalsamfunn, opplever
68 respekt og medbestemmelse i samfunnsutviklingen.

69 Distriktspolitikk handler om rettferdighet, trygt arbeid, muligheter for
70 kompetanseutvikling, tilstrekkelig infrastruktur og gode tjenester nært folk.
71 Framtidstro lokalt gjør Norge bedre nasjonalt. Når man lokalt kjenner at man har
72 makt over egen utvikling og framtid, styrkes den viktige tilliten i samfunnet. Både
73 mellom mennesker, og mellom folk og samfunnsinstitusjoner. Får man ansvar
74 lokalt, tar man ansvar lokalt. Det styrker kompetansen og kunnskapen i
75 befolkningen som helhet, og gjør Norge sterkere i møte med den internasjonale
76 utviklingen.

77 Det er grunnleggende for Arbeiderpartiet å forstå den tiden vi lever i, og gi svar
78 som folk tror på. En stigende uro i Distrikts-Norge og skjerpede motsetninger
79 mellom by og land, er derfor noe vi tar på dypt alvor. Det er særlig viktig når
80 markedsøkonomier har en innebygd, sentraliserende kraft. Markedskreftene og
81 kapitalismen drar med seg fusjoner og oppkjøp, og makt samles på færre hender.
82 Vi opplever at mens verdiene finnes der folk bor, og skapes rundt om i landet,
83 sitter andre igjen med dem. Større deler av verdiskapningen må bli igjen der den
84 skapes.

85 Som sosialdemokrater er vi opptatt av at markedskreftene må balanseres av
86 politikk. Samtidig ligger det en sentraliserende tendens også i politikken: Det
87 man kan regne på, får ofte trumfe det som er vanskeligere å regne på. Det er
88 heller ikke gitt at det som er rasjonelt i en sektor er det beste for samfunnet som
89 helhet. Vi må bort fra silotenkningen i politikken og offentlig forvaltning.

90 En helhetlig og langsiktig tilnærming er derfor nødvendig, om vi skal lykkes. Dette
91 er Arbeiderpartiets adelsmerke: Vi tenker helhet og langsiktighet. Vi er et
92 styringsparti, ikke et protestparti. Vi ser framover, ikke bakover.

93 **ARBEID: Verdiskaping og arbeidsplasser**

94 Arbeiderpartiet ønsker at det skal bo folk i hele landet. Dette er grunnlaget for å
95 kunne høste av de rike ressursene i landet vårt. En nøkkel til å ta hele Norge i
96 bruk er at det finnes varierte arbeidsplasser i hele landet. For å få det til må
97 eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles, samtidig som det må
98 skapes nye. Arbeidsmarkedet og mulighetene for å få jobber som krever ulike
99 kvalifikasjoner må styrkes i Distrikts-Norge. Naturressurser må gi ringvirkninger
100 og arbeidsplasser lokalt, og statlige arbeidsplasser skal fordeles i hele landet.

101 Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for at flere kvinner skal kunne etablere seg
102 innen primærnæringer som jordbruk, reindrift, skogbruk og fiske. Vi vil blant
103 annet se på mulighetene for å gjøre det enklere å kombinere jobb og familie, og
104 styrke mulighetene for kompetanseutvikling og etterutdanning det er behov.

105 Arbeiderpartiet vil ha mer lokal og regional kontroll på midler til forskning,
106 innovasjon og næringsutvikling. Innovasjon Norge og SIVA er viktige virkemidler
107 for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Arbeiderpartiet vil at
108 selskapene skal ha en tydeligere distriktpolitisk profil enn det som er tilfellet i
109 dag. Fylkeskommunenes eierandel i Innovasjon Norge må økes. I tillegg vil
110 Arbeiderpartiet ha regionale styrer for å sikre bedre prioriteringer.
111 Forskningsrådets midler må ha en god distriktsprofil.

112 Det må satses mer på utvikling av klynger og nettverk av mindre og mellomstore
113 bedrifter for å skape innovasjon og stordriftsfordeler.

114 De siste årene har regjeringen kuttet mye i midlene til næringsutvikling i
115 distriktene. Arbeiderpartiet vil styrke de regionale utviklingsmidlene slik at det
116 kan drives næringsutvikling i hele landet. Vi vil også øke de regionale
117 forskningsfondene. Dette vil legge til rette for satsing på nye næringer, ny
118 industri og gründerskap i distriktene. Teknologit utvikling skal bidra til å utvikle ny
119 industri basert på naturressursene våre.

120 Differensiert arbeidsgiveravgift er et svært viktig enkelttiltak i distriktpolitikken
121 og utgjør om lag 14 mrd. kroner årlig. Dette er viktig for verdiskapingen.
122 Ordningen revideres med jevne mellomrom og Arbeiderpartiet skal være
123 garantisten for at differensiert arbeidsgiveravgift videreføres.

124 Når det etableres nye statlige arbeidsplasser, skal disse plasseres rundt i hele
125 landet. Vi vil vurdere å flytte eksisterende statlige arbeidsplasser der det styrker
126 den regionale utviklingen. Ved endringer skal det føres dialog med de ansattes
127 organisasjoner.

128 Det er behov for større investeringer i ny industri og nye arbeidsplasser i Norge.
129 Næringspolitikken må styrkes og det er behov for risikokapital for større
130 industrielle prosjekter. Det vil være en stor fordel for hele landet med statlige
131 virkemidler som utløser investeringer og øker verdiskapingen i næringer basert
132 på de rike naturressursene i Norge.

133 Det er stort behov for vesentlig mer risikokapital til ny industri og nye
134 industrietableringer. De eksisterende virkemidler dekker ikke dette behovet. Det
135 må utredes nye grep for å sikre formålet.

136 Arbeiderpartiet vil:

- 137 • Øke regionale utviklingsmidler. Beslutningsmakten til disse midlene må
138 ligge på lokalt og regionalt nivå.
- 139 • Heve kompetansen på næringsutvikling i distriktene gjennom
140 kompetanseprogram for næringsutviklere og økt satsning på forskning,
141 spesielt på verdiskapning.
- 142 • At deler av det nasjonale virkemiddelapparatet regionaliseres og gis en
143 tydeligere distriktspolitisk profil, samt styrke regionale forskningsfond.
- 144 • Sikre gode rammevilkår for de tradisjonelle samiske næringene.
- 145 • Videreføre ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.
- 146 • At virkemidlene må legges til rette for at det er attraktivt å etablere industri i
147 distriktene med store investeringsbehov.
- 148 • Gjennomgå omstillingsloven i lys av fylkessammenslåingene

149

150 **Industri**

151 Arbeiderpartiet vil utnytte mulighetene og handlingsrommet for å gi norsk industri
152 en større plass i norsk arbeids- og næringsliv. Norge har mange fortrinn som kan
153 gjøre dette mulig, blant annet rik tilgang på naturressurser. Det er i distriktene
154 naturressursene ligger, og det er der de må utnyttes til å skape nye
155 arbeidsplasser.

156 Resursene i distriktene må anvendes slik at de gir arbeidsplasser, enten det er
157 kraft, fisk, mineraler, skog eller jordbruk. Vi må satse mer på industriutvikling,
158 bioøkonomi og grønne arbeidsplasser. Olje- og gassnæringen gir arbeidsplasser
159 langs hele kysten, og det er særlig viktig at ringvirkninger på land i distriktene
160 sikres fra olje- og gassnæringen.

161 Arbeiderpartiet vil:

- 162 • Utvikle norsk industri i tett samarbeid med ledende forskningsmiljøer med
163 grunnlag i tilgang på råstoff, nasjonalt eierskap til naturressursene, høy
164 kompetanse og våre konkurransefortrinn.
- 165 • At det innføres ordninger for å avlaste risiko for ny industribygging innen
166 bioøkonomi og ny industri. Det er særlig viktig at nyetablerte selskaper kan
167 dra nytte av ordninger for risikoavlastning i investeringsfasen.
- 168 • Stimulere kommuner og regioner til å legge verdiskapings- og
169 industristrategier og understøtte disse.
- 170 • Bruke ENOVA som et tydeligere virkemiddel i næringspolitikken.
- 171 • Legge til rette for bygging av desentraliserte grønne datasenter i Norge.

- 172 • At det må opprettes et større industrifond som formidler lånekapital og
173 risikokapital for ny industri og nye industrietableringer.
- 174 • Bruke lover, forskrifter og økonomiske incentiver for å øke bruken av
175 fornybare ressurser, og legge til rette for økt bruk av fornybar energi til
176 industriproduksjon.
- 177 • Stimulere til effektiv og god ressursbruk slik at ressursene i størst mulig
178 grad kan danne industrielle verdikjeder i Norge.
- 179 • Gjennomgå konsesjoner og arealprosesser for å sikre større forutsigbarhet
180 og raskere avklaringer for tillatelser slik at beslutningsprosesser for
181 investeringer blir mer forutsigbare.

182

183 **Fiskeri og havbruk**

184 Fiskerinæringa er bærebjelken i store deler av Kyst-Norge, og den fremste
185 forutsetningen for bosetting der. Arbeiderpartiet mener at fiskeressursene er
186 fellesskapets eiendom og skal underlegges en bærekraftig forvaltning som
187 stimulerer til rekruttering og lokalt eierskap.

188 Havbruksnæringa er også en svært viktig distriktsnæring. Næringa har potensial
189 for å bidra med enda mer verdiskaping som gir et godt grunnlag for bosetting og
190 lokale ringvirkninger. Nok areal er viktig for at havbruksnæringen skal kunne drive
191 bærekraftig.

192 Arbeiderpartiet vil:

- 193 • Sikre en fisker-eid og variert flåte for å kunne utnytte ressursgrunlaget
194 både nære kysten og lengre til havs.
- 195 • Legge til rette for helårlige arbeidsplasser i fiskerinæringen, både på hav
196 og i landindustrien.
- 197 • At vertskommunene skal sikres stabile forutsigbare inntekter for bruk av
198 areal og for å tilrettelegge for nytt areal for oppdrettsnæringen, også når
199 det ikke er vekst.
- 200 • At næringen må sikre en drift som ikke truer miljøet, samt ivaretar vårt
201 nasjonale ansvar for å sikre villaksen.
- 202 • Gjøre det lettere og mer attraktivt å drive med tareproduksjon.
- 203 • Jobbe for at det bygges miljøstasjoner på alle fiskerihavner langs
204 norskekysten der man kan pante fiskeutstyr

205

206 **Jordbruk, skogbruk og reindrift**

207 Landbruket er den største kilden til sysselsetting i privat sektor, og verdiene vi
208 finner i jord, skog og beiteområder gir grunnlag for verdiskaping og
209 arbeidsplasser. Primærnæringene må sikres gode vilkår for å opprettholde
210 arbeidsplasser. Klimaendringer og raskt økende befolkning i verden bidrar til

211 behovet for å øke selvforsyningen og verdiskapingen på våre verdifulle
212 naturressurser. Utviklingen hvor selvforsyningsgraden faller samtidig som store
213 områder gror igjen, må snus. Betydelige deler av beiteområdene og arealene i
214 Norge ligger spredt mellom fjorder og nært fjellområdene våre. Det er derfor helt
215 avgjørende at det er framtidsutsikter for å drive også på mindre og mellomstore
216 bruk. Arbeiderpartiet vil sikre en jordbrukspolitikk som gir trygg mat av topp
217 kvalitet, biologisk mangfold, levende bygder og kulturlandskap med grunnlaget
218 det også skaper for turisme.

219 Næringene må få beskyttelse for sine arealer med miljøvennlig og framtidsretta
220 politikk for godt vern av matjord. Vi vil styrke arealvernet, blant annet ved å
221 utvikle positive virkemidler for å få kommuner til å planlegge med minst mulig
222 omdisponering av gode beiteressurser og matjord.

223 Et aktivt skogbruk med planting sikrer opptak av karbon. Norge har store
224 muligheter for å bygge ny industri med basis i skogressursene. Både tilgang på
225 råstoff og infrastruktur muliggjør betydelig større industriutvikling. Arbeiderpartiet
226 vil sørge for gode lokale utdanninger for landbruket både på videregående og
227 fagskoler.

228 Arbeiderpartiet vil:

- 229 • Gjennomføre en opptrappingsplan for jordbruket med praktisk og langsiktig
230 klimatilpasning for å takle både tørke og flom.
- 231 • Sikre et jordbruk med variert bruksstruktur som er tilpasset alle deler av
232 Norge.
- 233 • At dyrka mark skal bli holdt i hevd, at jordvernet må være sterkt og at det
234 legges til rette for nydyrking.
- 235 • Sikre at Norge er verdensledende på dyrevelferd og laveste
236 antibiotikabruk.
- 237 • Øke beitebruken for dyrevelferden og ressursutnyttelsen.
- 238 • At forvaltningen av rovdyrpolitikken må følges opp som vedtatt av
239 Stortinget slik at beiteressursene i større grad kan utnyttes.
- 240 • Øke bruken av tre som byggemateriale for å kutte klimautslipp og etablere
241 et utviklingsprogram for trebygg i norsk landbruk.
- 242 • At Statskog skal kunne være medinvestor i lokal skogindustri.
- 243 • Styrke Investinors skogsatsing.
- 244 • Sørge for støtte til planting.
- 245 • At fagskolene i landbruket må få statstilskudd slik som andre fag.

246

247 **Norsk fornybar kraft og energi**

248 Vannkraft er en nasjonal ressurs som hentes ut i distriktene. Samfunnskontrakten
249 der kommunene er gitt rett til en andel av denne verdiskapingen er under press.
250 Distriktene har over tid avstått verdifulle naturressurser lokalt for å tjene
251 felleskapet med et grunnleggende behov nasjonalt.

252 Retten til en andel er en erstatning for naturinngrep som hindrer full utnyttelse for
253 allmennheten i berørte områder. Den kommer også av et reelt ønske om at det
254 skal bo folk og føre til arbeidsplasser i distriktene slik at verdiskapningen ligger
255 igjen lokalt. Dette er et godt eksempel på en rettferdig fordelingspolitikk.

256
257 Utbygging av vind, sol og bølgekraft vil øke de neste årene, og uttak av disse
258 nasjonale ressursene vil kreve sitt av naturen. Derfor må distriktene sikres gode,
259 rettferdige og forutsigbare ordninger som følger samme prinsipp. Dette vil
260 Arbeiderpartiet sikre og bygge videre på, ikke endre og svekke, slik utviklingen
261 har vært de siste årene.

262
263 Behovet for nytt nett og opprustning av eksisterende nett er stort og økende i alle
264 deler av landet for å sikre tilstrekkelig forsyningssikkerhet. I dag betaler
265 nettleiekundene i distriktene dyrt for forsyningssikkerhet og strømtilgang for hele
266 landet og her mener Arbeiderpartiet at det trengs en mer rettferdig fordeling.

267 Arbeiderpartiet vil:

- 268 • At tilgang på sikker, tilstrekkelig og fornybar kraft må sikres. Staten må ta
269 en mer aktiv rolle i opprustning av kraftnettet og der det er nødvendig med
270 bygging av nytt nett.
- 271 • Opprusting av eksisterende nett for frakt av kraft og utbygging av nye nett
272 vil være avgjørende for norsk næringsliv sitt marked i framtida.
- 273 • Skape rom i den lokale beskatningsretten for at kommuner skal få sin del
274 av verdiskapning lokalt også fra industrien
- 275 • Norsk fornybar kraft er et fortrinn som skal brukes aktivt for å styrke norske
276 virksomheter sin konkurransekraft internasjonalt samtidig som det skal
277 brukes til å legge til rette for ny industri.
- 278 • De særnorske ordningene innenfor vannkraft som skaper en rettferdig
279 fordeling må opprettholdes, styrkes og overføres til andre kraftområder.
- 280 • At det skal gjeninnføres ordninger for utjevning og rettferdig fordeling av
281 nettleien.

282

283 Reiseliv

284 Norsk natur er sett på som noe av det vakreste i verden. De spektakulære
285 stedene og opplevelsene finnes i hele Norge, men i størst omfang i distriktene.
286 Potensialet for vekst i reiselivet og turismen er enorm, men vi må samtidig løse
287 utfordringene med å sikre kvalitet, bærekraft og helårsarbeidsplasser.

288 Arbeiderpartiet mener at Norge må ha en tydelig reiselivspolitik for å utnytte
289 dette potensialet og å løse utfordringene næringen har.

290 Arbeiderpartiet vil:

- 291 • Åpne for at kommunene kan ta inn reisemålsbidrag fra turister og
292 cruiseturister som finansiering av lokale fellesgoder
- 293 • Vurdere behovet for å utvikle kompensasjonsordninger for kommuner med
294 særlig mange fritidsboliger grunnet økt belastning på lokal beredskap og
295 helsetjenester

- 296
- 297
- 298
- 299
- 300
- 301
- 302
- 303
- 304
- 305
- 306
- 307
- 308
- 309
- 310
- Legge til rette for økonomiske ordninger slik at virksomheter får muligheter til å utvikle nye og lønnsomme produkter og tjenester med minimale klimaavtrykk
 - Gi reiselivsnæringen gode rammebetingelser som sikrer vekst, innovasjon og utvikling av tjenester og produkter.
 - Bruke reiselivet som en arena for å prøve ut og vise fram ny norsk teknologi.
 - Gi Statens Vegvesen et tydeligere ansvar for oppbygging av relevant servicetilbud langs fylkes, riks- og nasjonale turistveier.
 - At praktisk forvaltning av nasjonalparker må skje gjennom lokal styring med utgangspunkt i nasjonale føringer.
 - At internasjonal markedsføring av Norge som reisemål må vise bredden av reiselivet og styrkes ytterligere
 - Etablere prosjekter hvor kultur, reiseliv, næringsliv og kommunen jobber tettere sammen for å få attraktive reiselivsmål

311 **VELFERD: Trygge og gode tjenester nært folk**

312 Fundamentet for bosetting er arbeid og trygge velferdstjenester. Arbeiderpartiet
313 vil at viktige velferdstjenester i folks hverdag skal være tilgjengelig i hele landet
314 nær der folk bor. Distriktpolitikk innebærer at kommuner og fylkeskommuner
315 over hele landet skal gi sine innbyggere et godt tjenestetilbud slik at folk får
316 muligheten til å bo og arbeide i hele landet. Gode lokalsamfunn, trygge
317 nærmiljøer og sterke fellesskap gir mulighet til et godt liv.

318 En grunnleggende forutsetning for et samfunn der velferden kommer alle
319 innbyggere i hele landet til gode, er en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi.
320 Dette vil Arbeiderpartiet prioritere. I tillegg er det avgjørende med en rettferdig
321 fordeling av inntektene kommunene i mellom, for å gi innbyggerne likeverdige
322 tjenester uansett hvor de bor. Stortinget må ta det økonomiske ansvaret når det
323 fastsetter individuelle rettigheter som skal ivaretas av kommuner og
324 fylkeskommuner.

325 Arbeiderpartiet vil:

- 326 • Øke inntektene til kommunene og fylkeskommunene.
- 327 • Følge opp gjennomgangen av det kommunale og fylkeskommunale
328 inntektssystemet for å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet.
329 Inntektssystemet må ta behørlige distriktshensyn og inneholde
330 spredtbygdkriterier og skjønnsmidler.

331
332 Kommunene har ansvaret for blant annet barnehage, skole, eldreomsorg og
333 helsetjenester. Mange kommuner har, og vil ha, utfordringer knyttet til
334 rekruttering av ansatte til velferdstjenestene, som helsefagarbeidere,
335 sykepleiere, lærere og fastleger.

336 Arbeiderpartiet vil:

- 337 • Gjennomføre en kompetansereform med mer penger til etter- og
338 videreutdanning, som skal sikre god tilgang på kompetent arbeidskraft i
339 hele landet.
- 340 • At kommunene og staten skal opprette flere lærlinge- og praksisplasser
341 innenfor velferdstjenestene.
- 342 • At kommunene må rustes økonomisk for å tilby heltidsstillinger.
- 343 • Styrke samhandling mellom kommuner og sykehus for å øke rekrutteringen
344 til helsetjenestene.

345
346 Arbeiderpartiet vil videreføre prinsippet om at alle kommuner og fylkeskommuner
347 skal ha de samme oppgavene. Generalistkommuneprinsippet hindrer inndeling i
348 et A- og B-lag av kommuner.

349 Arbeiderpartiet vil:

- 350 • Styrke lokaldemokratiet ved at flere beslutninger skal tas nært folk. De som
351 kjenner best til utfordringene, kan ta ansvar for egne prioriteringer.
352 Kommuner og fylkeskommune kan få større handlingsrom for hvordan
353 oppgavene organiseres og løses.
354 • At flere oppgaver kan overføres og større myndighet kan gis til kommuner
355 og fylkeskommuner. Nye oppgaver bør legges til laveste effektive
356 forvaltningsnivå.

357
358 Utviklingen av mindre byer og tettsteder må bli en viktigere del av
359 distriktspolitikken fordi de binder sammen de mer spredtbygde distriktene og de
360 større byområdene til større bo- og arbeidsregioner. De spiller en viktig rolle når
361 det gjelder både offentlig og privat service til omlandet som ellers ikke ville
362 komme uten samordnet innsats. De mindre byene og tettstedene må være fysisk
363 attraktive med god stedlig utforming.

- 364 • Arbeiderpartiet vil prioritere virkemidler som støtter de små og
365 mellomstore byene til å utvikle seg som regionsentre. Vi vil ha en offensiv
366 småbypolitikk.

367 Arbeiderpartiet skal i kommunestyre og fylkesting se til at distriktshensyn og
368 sentraliseringseffekter er godt utredet i alle saker der dette er relevant.

369 **Sikkerhet og beredskap**

370 Sikkerhet og beredskap er grunnleggende premisser for en videre utvikling av
371 mulighetene i Norge. Den demografiske utviklingen, lange avstander, tøffe
372 værforhold og mangelfull kommunikasjon kan gjøre beredskapsarbeidet i Norge
373 svært krevende. Med knappe ressurser er samarbeid mellom aktørene viktig for å
374 kunne løse krevende situasjoner. Arbeiderpartiet mener det er viktig at vi har en
375 beredskap innen brann, politi, redning og helse med kompetanse og nærhet til
376 der folk bor.

377 Arbeiderpartiet vil:

- 378 • Sikre gode sykehustilbud og helsetjenester også i distriktene.
379 • Etablere flere distriktsmedisinske senter, i tillegg til de tilbudene som
380 finnes i dag
381 • Utvide kapasiteten i luftambulansetjenesten og øvrig ambulansetjeneste
382 og styrke helseforetakene økonomisk.
383 • Gjennomgå fastlegeordningen for å sikre god dekning i distriktene.
384 • Skape økt trygghet for befolkninga ved å forskriftsfeste responstid for
385 blålysetatene.
386 • At politiet skal inneha god lokal forståelse og være der for folk når de
387 trenger det.
388 • Styrke politidistriktenes ressurser for å kunne levere gode tjenester over
389 hele landet. Målet skal være å sikre tilstedeværelse av et kompetent og
390 effektivt lokalt nærpoliti der befolkningen bor
391

392 **Bolig**

393 Alle har rett til en trygg og god bosituasjon, og bolig er en sentral del av
394 fordelingspolitikken. Arbeiderpartiet vil ha en boligpolitikk som gir folk
395 muligheten til selv å velge hvor de vil bo. I Distrikts-Norge kan bygging av nye
396 boliger være forbundet med risiko ettersom byggekostnadene kan overstige
397 salgsverdien av en bolig.

398 Arbeiderpartiet mener boligbygging er et politisk ansvar. Både staten og
399 kommunene har ansvar for at det bygges nok boliger og at det bygges varierte
400 boliger. Vi vil styrke Husbanken og gi kommunene større frihet til å støtte
401 boligprosjekter i sine nærområder.

402 Arbeiderpartiet vil:

- 403 • Gi kommuner forkjøpsrett ved omregulering av LNFR-områder (landbruks,
404 natur, friluftsf- og reindriftsområder).
- 405 • At kommunene må legge til rette for kommunale tomter og rimelige boliger
406 for førstegangsetablerer og studentboliger.
- 407 • At kommunene skal sikre studentboliger til elever ved videregående skoler
408 som må flytte hjemmefra. Det må kompenseres med økte overføringer.
- 409 • At kommunene, i samarbeid med aktører som boligbyggelagene, bygger
410 boliger og selger dem til forhåndsdefinert pris til førstegangskjøpere.
411 Arbeiderpartiet vil gjenreise den sosiale boligutbyggingen.
- 412 • Øke utlånsrammene i Husbanken slik at flere kan få startlån. Husbanken må
413 i større grad nyttes som et virkemiddel også for førstegangsetablerere.
- 414 • Tilby økonomiske støtteordninger for bygging av rekrutteringsboliger i
415 kommuner med negative befolkningsutvikling.
- 416 • Oppfordre kommuner å bruke «fra leie til eie» som et prinsipp i lokal
417 boligsosial planlegging og utforming.

418 **Kultur**

419 Kulturopplevelser binder sammen mennesker og gir livene våre innhold. Kultur er
420 viktig for vår egen identitet, bryte ned barrierer og skape sterke fellesskap. Norge
421 skal være en kulturnasjon som gir mennesker noe å leve for, men det er også en
422 bransje man skal kunne leve av. For å få til dette er vi avhengig av et godt og rikt
423 kulturliv i hele landet.

424

425 Norge har en mangfoldig og sammensatt befolkning. Språk og kultur gis mulighet
426 til å overleve i aktive miljø, der mennesker møtes og folk bor. Norge har et
427 spesielt ansvar for den samiske befolkningen, som skal ha reell mulighet til å lære
428 samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon.

429

430 Arbeiderpartiet vil:

431

- 432 • Gjennomføre et nytt kulturløft, der kulturens andel av statsbudsjettet
433 gradvis skal økes til 1 prosent. Veksten på statsbudsjettet skal komme hele
434 landet til gode.
- 435 • Satse på etablering av kulturnæring, og skape flere arbeidsplasser som
436 kommer hele landet til gode innen kultur.

- 437
- 438
- 439
- 440
- 441
- 442
- Utvide ordningene med den kulturelle skolesekken, den kulturelle spaserstokken, den kulturelle bæremeisen og den kulturelle nistepakken.
 - Styrke de kommunale kulturskolene og sørge for et godt og variert tilbud i hele landet.
 - Sikre at Riksteateret og Rikskonsertene får forutsigbar og økt økonomisk støtte.

443 **INFRASTRUKTUR: Transport og internettilgang binder landet sammen**

444 Det må være enkelt å frakte varer og mennesker rundt i Norge. Målet om å skape
445 arbeidsplasser og levende lokalsamfunn i hele landet forutsetter en satsing på
446 veier, jernbane, fly, sjøtransport og godt utbygd internett.

447 Veier, jernbane, havner, ferjer og flyplasser binder Norge sammen.
448 Arbeiderpartiet mener derfor at staten og det offentlige må ha hovedansvaret for
449 at dette fungerer godt. Særlig gjelder dette distriktene hvor det ikke er grunnlag
450 for kommersiell drift.

451 Ny teknologi skaper nye muligheter for distriktene. Folk og bedrifter er avhengige
452 av å være koblet til internett for å skape arbeidsplasser og leve gode liv. For oss
453 er det dermed en avgjørende del av distriktspolitikken at det skal sikres tilgang til
454 høykvalitets internett i distriktene. Skal distriktene kunne gripe de mulighetene
455 som ligger i ny teknologi, må det legges til rette for nettopp det. Digitaliseringen
456 går stadig raskere, og tilgang på kapasitet på bredbånd og mobilnett er blitt en
457 avgjørende forutsetning for utviklingen av alle sider av samfunnslivet. For å
458 lykkes med en slik utbygging, og for å sikre tilstrekkelig vedlikehold mener
459 Arbeiderpartiet at staten må ta det samme ansvaret her som på andre viktige
460 samfunnsområder.

461 I et langstrakt land med store avstander er det viktig å være bevisst de
462 utfordringene det kan skape for beredskaps- og sikkerhetshensyn med lange
463 avstander og større fare for brudd i infrastrukturen. Dette gjelder også
464 matforsyningsikkerhet.

465 Arbeiderpartiet vil:

- 466 • At utbyggingen av bredbånd og tilsvarende løsninger for høykvalitets
467 internettilgang i distriktene må gis et skikkelig løft. Det samme gjelder
468 utbygging av mobilnettet og DAB nettet. Arbeidet som gjøres i dag på
469 dette området er ikke tilstrekkelig.
- 470 • At utbygging av bredbånd og mobilnett i områder hvor det ikke er
471 kommersielt grunnlag for tilstrekkelig kapasitet må løftes over
472 statsbudsjettet inntil det er full dekning. Alle innbyggere skal ha tilgang til
473 høyhastighets bredbånd og dette er Statens ansvar. Det må samtidig
474 sikres midler til vedlikehold og sikring av nettene.
- 475 • At kommunene må pålegges en plikt til å sikre et minimumstilbud med
476 opplæring for dem som har behov for hjelp til å mestre ny teknologi.
- 477 • At fasttelefonforbindelse og postombæring på alle hverdager ikke tas bort
478 før alle har gode alternative løsninger og sikker og god tilgang til internett.
- 479 • At hensyn til sikkerhet og beredskap må få større vekt i
480 samferdselsprioriteringene. Fjerning av flaskehalser, ras-, tunnel- og
481 flomsikring er særlig viktig.
- 482 • At større driftssikkerhet for jernbanen må gis prioritet. Dette er en
483 forutsetning for økt bruk til både person- og godstransport. Jernbanen må

- 484 tas i bruk i større grad i lokaltrafikken også utenfor de store byregionene
485 der forholdene ligger til rette for det. Det bidrar også til gode miljøhensyn.
- 486 • Styre utbyggingen av havner og flyplasser bedre for å sikre at deres
487 fortrinn blir utnyttet effektivt i det samlede transportsystemet.
 - 488 • Føre en samferdselspolitikk som legger til rette for større bo- og
489 arbeidsregioner og bidra til at mindre byer og tettsteder blir attraktive for
490 bosetting og næringsliv. Forholdene for pendlerne må bedres ved bedre
491 tilgang på innfartsparkeringsplasser og gode rabatter i bomringene.
 - 492 • Sikre et godt og likeverdig tilbud på de regionale flyrutene. Kjøp av FOT-
493 ruter bør gjøres nasjonalt for å sikre helhetstenkning og unngå
494 fragmentering og ulikhet i flytilbudet i ulike deler i landet. Distriktene er
495 avhengig av et gjennomgående flytilbud.
 - 496 • Prioritere øremerkede midler til opprusting av fylkesveier som er særlig
497 dårlige i forhold til kritisk person- og godstransport. Lav standard på
498 fylkesveier er et stort problem i mange distrikter. En tilsvarende ordning for
499 kommunale veier bør vurderes.
 - 500 • Bygge ut kollektivtilbudet også i distriktene, slik at buss og tog i større
501 grad kan bli et alternativ til biltransport for flere. Særlig for ungdom og
502 eldre vil dette være viktig. Der kollektivtransport ikke er et alternativ, skal
503 distriktene i større grad skjermes mot avgiftsøkninger motivert av
504 reduksjon av biltrafikk og flytrafikk.
 - 505 • Sørge for innovative løsninger for fossilfri transport i distriktene.
506 Virkemidlene for reduserte klimautslipp gjennom sjøtransport og
507 bestillingstransport må utvikles. Det må være krav om landstrøm, og
508 fossilfri utslipp i fjordene.
 - 509 • At øyer og veiløse kystsamfunn som er helt avhengig av sjøtransport, må
510 ha tilstrekkelig båt- og fergetilbud som kan sikre levedyktige næringsliv og
511 bosetting
 - 512 • Innfartsparkeringer i distriktene skal være rimelig eller gratis for
513 kollektivbrukere.
 - 514 • Kompensere mer av reiseutgiftene ved pendling

515 **KOMPETANSE: Kunnskap gjennom hele livet**

516 Det er en grunnleggende forutsetning for at vi skal kunne klare å bevare og
517 videreutvikle vårt velferdssamfunn, at vi klarer å ta i bruk de store menneskelige
518 ressurser vi i har i alle deler av landet. Alle må få mulighet for utdanning og
519 kompetansebygging som passer for dem og som samfunnet har behov for. Det
520 gjelder både teoretisk utdanning og læring av praktiske ferdigheter, og ikke
521 minst samspillet mellom dem.

522 Livslang læring med flere utdanningsrunder vil være det normale i framtida.
523 Utfordringen er å legge til rette for at distriktene skal kunne delta i denne
524 utviklingen på en god måte. Her er et tett samarbeid med det lokale næringslivet
525 og fagbevegelsen av avgjørende betydning, i tillegg til at samarbeid mellom
526 kommunene og utdanningsinstitusjonene må bedres. NAV er en sentral
527 samarbeidspartner og bedre muligheter for utvidet bruk av deres virkemidler i
528 distriktene er viktig. I dette ligger det også at det vil bli nødvendig i distriktene å
529 bryte tradisjonelle grenser mellom NAV-virkemidlene og andre virkemidler.

530 De videregående skolene har spilt en nøkkelrolle til nå, med særlig fokus på de
531 yrkesrettede fagene. Det er viktig å jobbe for å redusere frafallet i videregående
532 skole. Vi tror desentralisert undervisning i særlig spredtbygde områder for 16-
533 åringer, må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo
534 hjemme så lenge som mulig. Satsningen må imidlertid bli bredere og mer
535 langsiktig, med vekt på styrking av fagskolene, voksenopplæringen og
536 etterutdanningen.

537 Helsefagarbeidere er en viktig yrkesgruppe for en sterk felles helsetjeneste, og er
538 en avgjørende del av bemanningen både på norske sykehus og i
539 kommunehelsetjenesten i gode team rundt pasienter og brukere.
540 Lærlingeordningen for helsefagarbeidere kan lages som en vekslingsmodell der
541 lærlingene får erfaring fra både helse og omsorgssektoren i kommunene og
542 sykehus.

543 Fagskolene har en sentral rolle i arbeidet for å sikre god tilgang på faglært
544 arbeidskraft til nærings- og arbeidslivet i hele landet. Særlig kritisk er
545 fagutdanninger som kan dekke kompetansebehovene i fornybare næringer,
546 teknologiutvikling og omsorgsykker. Fylkeskommunene må derfor gis god nok
547 økonomi til å ha sterke fagtilbud på yrkesfag og relevante fagskoletilbud også i
548 distriktene. Det er mange fagbrev som gir muligheter for arbeid både regionalt og
549 ellers i landet vårt. En skikkelig satsing på yrkesfag og fagskole som er bedre
550 tilpasset det lokale næringslivets behov, gir derfor samtidig større frihet til
551 bostedsvalg og bidrar til arbeidsplasser og tilgang på fagarbeidere i hele landet.

552 Studiesentre som tilbyr høyere utdanning er en svært kostnadseffektiv og
553 målrettet måte å nå ut med etter- og videreutdanning til enda flere arbeidstakere
554 som ellers ikke hadde fått utdanning. Ikke minst fyller studiesentrene ved hjelp
555 av høyskoler og universiteter store behov for grunnutdanninger som sykepleiere,

556 vernepleiere og barnehagelærere. Studiesentrene er fysiske møtested for folk
557 som tar utdanning desentralt og bidrar til høyere gjennomføring og kvalitet i
558 utdanningen. Det blir en langt mer effektiv studietid når man kan sette av tid
559 samlet sett på et studiesenter med mindre distraksjoner enn det man ofte
560 opplever med å studere hjemme. I Finland har de statlige bidrag til finansieringen
561 av de lokale studiesentrene. Denne finansieringsordningen fungerer godt og det
562 er lagt opp til flere felles emner som kan tas uavhengig av hvor man måtte
563 befinne seg. I dette arbeidet er det viktig å utnytte maksimalt de muligheter ny
564 teknologi for nye undervisnings-former. Leverandører av høyere utdanning må
565 sikres utdanningspersonell som kan levere på samfunnsoppdraget med kvalifisert
566 arbeidskraft i hele landet. Det må tenkes nytt slik at regionale fagpersoner fra
567 kommunens helsetjeneste og i spesialisthelsetjenesten kan bidra inn i
568 utdanningen.

569 Arbeiderpartier vil:

- 570 • Følge opp satsningen på de yrkesrettede fagene. Ordningen med
571 desentralisert undervisning i særlig spredtbygde områder for 16-åringer,
572 må videreføres og videreutvikles, slik at de yngste som ønsker kan bo
573 hjemme så lenge som mulig.
- 574 • Sørge for flere fagskoleplasser som dekker nye behov i det regionale
575 arbeidsmarkedet, med særlig vekt på fornybare næringer,
576 teknologiutvikling og omsorgsykker.
- 577 • Følge opp det økte behovet for lærere med styrking av det desentrale
578 pedagogisk utdanningstilbudet.
- 579 • Bidra til at voksenopplæringen får en vesentlig høyere status og bli bedre
580 integrert i det samlede utdanningssystemet. Et bredere elevgrunnlag vil
581 gjøre det mulig med flere desentraliserte undervisningssteder.
- 582 • At studiesentre som tilbyr høyere utdanning, etter og videreutdanning
583 desentralt må få bedre og mer forutsigbar finansiering direkte over
584 statsbudsjettet. Slik kan de lokale studiesentrene sikres en
585 grunnfinansiering som gir likeverdige og forutsigbare muligheter for
586 kompetanseheving, etter og videreutdanning for voksne i alle deler av
587 Norge.
- 588 • Endre NAV-virkemidlene, slik at de lettere kan samordnes med andre
589 virkemidler. Voksne uten arbeid må få reelle muligheter til å ta videre- og
590 etterutdanning, blant annet gjennom at man åpner for å ta utdanning
591 samtidig som man mottar dagpenger. De nye ordningene som diskuteres
592 om å gi alle ansatte som ønsker videre- og etterutdanning, en økonomisk
593 støtte hvor stat, arbeidsgiver og de ansatte selv spleiser 1/3 hver på
594 kostnadene, må få en distriktsprofil hvor staten går inn med en større
595 finansieringsandel.
- 596 • Vurdere utvidelse av ordningen med nedskrivning av studielån med høyere
597 satser der ordningen er i dag og vurdere en viss utvidelse av det
598 geografiske området hvor det er særlig behov for tilsvarende ordning, da
599 med lavere satser.

- 600 • Opprette en felles nasjonal studiekatalog med studier og emner som kan
601 tas på studiesentrene i hele landet.
- 602 • Prioritere at det må forskes mer på hva som er de beste desentraliserte
603 undervisningsformene og hvordan ny teknologi kan utnyttes i denne
604 sammenheng.
- 605 • Opprettholde en desentralisert skolestruktur i videregående utdanning.
- 606 • At alle sykehus i landet må ta inn lærlinger i helsefagarbeiderfaget og
607 andre relevante yrkesgrupper.
- 608 • At det må etableres flere øremerkede studieplasser til
609 sykepleierutdanningen gjennom høyskoler, universitet og
610 utdanningssentrene, og sikres praksisplasser gjennom utdanningen.
611 Samisk sykepleierutdanning må igangsettes og opprettholdes for å sikre
612 språklig og kulturelt kompetente sykepleiere til samiske distrikter.
- 613 • At konsesjoner til privat skole drift skal være tidsbegrenset, med krav om
614 ny søknadsprosess og mulighet til demokratisk innvirkning.
- 615 • At kommuner og fylkeskommuner skal ha veto rett mot etablering av
616 privatskoler
- 617 • Utvide tekniske og allmenne fag (TAF) til alle fylker.
- 618 • Utrede behov for å etablere egne stipendordninger i Statens lånekasse for
619 etter og videreutdanning for de som er på NAV-tiltak.

